

Ympäristöministeriö
Kasarminkatu 25, PL 35
00023 Valtioneuvosto

Valituskirjelmä

Valittaja: Ylä-Vieksin kyläyhdistys ry
Niemenkyläntie 165
88730 Ylä-Vieksi
(Kuhmo)
puhelin: 040 838 7419 (Eeva Kyllönen)
sähköposti: kylayhdistys@vieksi.fi

Sisällys:

1.	Päätös johon haetaan muutosta	2
2.	Miltä osin päätöksestä valitetaan ja muutos, joka siihen vaaditaan	3
2.1	Yksittäisiä kaavamerkintöjä ja -määräyksiä koskevat vaatimukset	3
2.2	Yleisempiä kysymyksiä koskevat vaatimukset	3
3.	Muutosvaatimusten perusteet	5
3.1	Yksittäisiä kaavamerkintöjä ja -määräyksiä koskevien vaatimusten perusteet	5
3.1.1	Vaatimus 1 ja sen peruste	5
3.1.2	Vaatimus 2 ja sen peruste	7
3.1.3	Vaatimus 3 ja sen peruste	7
3.1.4	Vaatimus 4 ja sen peruste	13
3.1.5	Vaatimus 5 ja sen peruste	13
3.1.6	Vaatimus 6 ja sen peruste	14
3.2	Yleisempiä kysymyksiä koskevien vaatimusten perusteet	14
3.2.1	Vaatimus 7 ja sen peruste	14
3.2.2	Vaatimus 8 ja sen peruste	15
3.2.3	Vaatimus 9 ja sen peruste	15
3.2.4	Vaatimus 10 ja sen peruste	16
3.2.5	Vaatimus 11 ja sen peruste	17
3.2.6	Vaatimus 12 ja sen peruste	17
3.2.7	Vaatimus 13 ja sen peruste	18
3.2.8	Vaatimus 14 ja sen peruste	18
3.2.9	Vaatimus 15 ja sen peruste	19

1. Päätös johon haetaan muutosta

Tällä valituksella haetaan muutosta Kainuun maakuntavaltuuston 7.5.2007 tekemään Kainuun maakuntakaavan hyväksymispäätökseen.

2. Miltä osin päätöksestä valitetaan ja muutos, joka siihen vaaditaan

2.1 Yksittäisiä kaavamerkintöjä ja -määräyksiä koskevat vaatimukset

- Vaatimus 1: Vuosangan ampuma- ja harjoitusalueeseen liittyvää se-aluetta (selvitysalueetta) koskeva kaavamerkintä ja -määräys on poistettava kokonaan.
- Vaatimus 2: EAH -aluetta (Vuosangan ampuma- ja harjoitusalue) koskeva kaavamerkintä on poistettava ja kaavamääräys korjattava siltä osin kuin ne ovat päällekkäisiä kansainvälisen Oulu–Kajaani–Arkangel -käytävän kaavamerkinnän ja -määräyksen kanssa.
- Vaatimus 3: EAH -aluetta (Vuosangan ampuma- ja harjoitusalue) koskeva kaavamerkintä ja -määräys on poistettava kokonaan.
- Vaatimus 4: Ohjeellista ratalinjausta koskeva kaavamerkintä ja -määräys välillä Murtomäki-Talvivaara on muutettava
- Vaatimus 5: Ohjeellista 110 kV:n pääsähköjohdon linjausta koskeva kaavamerkintä ja -määräys välillä Murtomäki-Talvivaara on poistettava kokonaan tai muutettava.
- Vaatimus 6: Kainuun maakuntakaavassa tulee osoittaa pv -merkinnällä tärkeä vedenhankintaan soveltuva Tulikankaan pohjavesialue ja merkintää tulee käyttää myös saman alueen pintavesialueiden suojeluun.

2.2 Yleisempiä kysymyksiä koskevat vaatimukset

Kainuun maakuntakaavaan liittyvä Kaavaselostus on korjattava vastaamaan edellä kohdassa 2.1 vaadittuja kaavamuutoksia. Lisäksi Kaavaselostus (versio 7.5.2007) sekä Osallistumis- ja arviointisuunnitelma (versio 23.4.2007) on korjattava ja täydennettävä seuraavassa esitetyllä tavalla:

- Vaatimus 7: Kaavaselostus on täydennettävä ja korjattava siten, että siitä selvästi käy ilmi onko kyseessä kokonaismaakuntakaava vai hekaava.
- Vaatimus 8: Jos Kainuun maakuntakaavaa on pidettävä kokonaiskaavana, ja jos siinä on mahdollisesti jäänyt käsittelemättä alueidenkäyttökysymyksiä (myös muita kuin edellä vaatimuksessa 1 esillä olleeseen selvitysalueeseen liittyviä), nämä on asiakirjassa tuotava selvästi esille. Samalla on todettava, että nämä kysymykset eivät ole merkittäviä eivätkä oleellisesti liity kaavan muuhun sisältöön.
- Vaatimus 9: Kaavaselostus on täydennettävä ja korjattava siten, että siinä selvästi esitetään millä tavoin kaava vastaa Vuosangan ampuma- ja harjoitusalueeseen liittyvien maankäyttöhankkeiden osalta (ja myös yleisemmin) maankäyttö- ja rakennuslain sisältövaatimuksia.
- Vaatimus 10: Kaavaselostus on täydennettävä ja korjattava siten, että siinä selvästi esitetään Vuosangan ampuma- ja harjoitusalueeseen liittyen tehty

vaihtoehtojen vertailu. Vertailu tulee esittää siten, että siitä käy ilmi mitä vaihtoehtoja verrattiin, miten vertailu suoritettiin, mitkä olivat vertailun tulokset ja miten tuloksia käytettiin hyväksi kaavaratkaisua päätettäessä. Nämä asiat on esitettävä joko itse kaavaselostuksessa tai selostuksessa on mahdollisimman kattavasti ja riittävine viitetietoineen lueteltava tutkimukset, selvitykset ja muut taustadokumentit, joista lukija voi tiedot saada. Vaihtoehtoisesti on selvästi todettava, että minkäänlaista vertailua ei ole tehty ja vertailun puuttumattomuus on myös perusteltava.

- Vaatus 11: Kaavaselostus on täydennettävä ja korjattava siten, että siinä esitetään yhteenveto Vuosangan ampuma- ja harjoitusalueeseen liittyen tehdyistä tutkimuksista ja selvityksistä (ja myös yleisemmin).
- Vaatus 12: Kaavaselostus on täydennettävä ja korjattava siten, että siinä ymmärrettävästi ja läpinäkyvästi esitetään suoritettujen vaikutusten arvioinnin menetelmä, suorittamistapa, tulokset ja tulosten käyttö kaavaratkaisun perusteena.
- Vaatus 13: Kaavaselostus on korjattava ja täydennettävä siten, että siinä riittävän kattavasti ja riittävine viitetietoineen esitetään suunnittelun aikaiset asiakirjat.
- Vaatus 14: Osallistumis- ja arviointisuunnitelma on korjattava ja täydennettävä siten, että asiakirjasta käyvät ilmi Vuosangan aluetta (ja myös yleisemmin) koskevat keskeiset selvitykset sekä miltä osin vaikutusten arviointi voidaan perustaa olemassa olevaan tietoon ja miltä osin tarvitaan uusia selvityksiä sekä mitkä ovat kaavan aiheuttamia keskeisiä vaikutuksia ja miten niitä on arvioitu.
- Vaatus 15: Pyydämme ympäristöministeriötä päättämään vahvistuspäätöksen yhteydessä, että Kainuun maakuntakaava Vuosangan harjoitusalueella ja selvitysalueella koskien tulee lainvoimaiseksi sen jälkeen, kun valitusaika korkeimpaan hallinto-oikeuteen on kulunut tai jos vahvistamispäätöksestä valitetaan, sen jälkeen kun korkein hallinto-oikeus on tehnyt päätöksensä.

3. Muutosvaatimusten perusteet

3.1 Yksittäisiä kaavamerkintöjä ja -määräyksiä koskevien vaatimusten perusteet

3.1.1 Vaatimus 1 ja sen peruste

Vuosangan ampuma- ja harjoitusalueeseen liittyvää se-aluetta (selvitysalueetta) koskeva kaavamerkintä ja -määräys on poistettava kokonaan.

- 1) Selvitysalueetta koskeva suunnittelumääräys alkaa lauseella: "Kainuun maakuntakaavassa on annettu selvitysalueetta koskeva suunnittelumääräys: Aluetta ei voi osoittaa puolustusvoimien ampuma- ja harjoitusalueeksi ennen kuin alueen käyttötarkoitus on ratkaistu." Selvitysalueetta koskevan suunnittelumääräyksen tekstin, ja varsinkin sen aloituslauseen, tulee ottaa huomioon se periaatteellinen mahdollisuus, että aluetta ei voida osoittaa puolustusvoimien ampuma- ja harjoitusalueeksi senkään jälkeen kun alueen käyttötarkoitus on ratkaistu. Todettu suunnittelumääräys ennakoii selvityksen tiettyä tulosta liian räikeästi. Tätä ei voida hyväksyä.

Lisäksi kaavaselostuksessa ei ole esitetty riittäviä perusteita sille, miksi juuri tämä alue tulee merkitä selvitysalueeksi ja joitakin toisia alueita ei. Suunnittelumääräyksen ja kaavaselostuksen (s. 90-91) mukaan ”alueen nykyiseen käyttöön ja alueen mahdolliseen tulevaan käyttöön sekä vaikutuksiin liittyy sellaisia epävarmuustekijöitä, joiden vuoksi alueiden käyttöratkaisua ei ole voitu tehdä maakuntakaavan laatimisen yhteydessä.” Asiakirjoissa ei kuitenkaan ole perusteltu miksi juuri selvitysalueeksi merkityn alueen käyttöön liittyvät epävarmuudet olisivat suurempia kuin joihinkin muihin alueisiin liittyvät. Vähintään tulee kaavaselostuksessa eritellä mitä näillä epäselvyyksillä tarkoitetaan. Nykyisellään kaavamerkinnän perusteeksi esitetty lause vain mukailee ympäristöministeriön oppaan 6, Maakuntakaavamerkinnät ja -määräykset, s. 41, tekstiä sen sijaan että se pyrkisi valottamaan tarkoitettujen epäselvyyksien luonnetta ja merkittävyyttä.

- 2) Selvitysalue osoittaa puolustusvoimien uutta alueintressiä, eli EAH -alueen laajentamistarvetta. Koska EAH -alueen osoittaminen ei perustu rakennuslain 9 §:n edellyttämiin riittäviin tutkimuksiin ja selvityksiin, kuten alempana kohdassa 3.1.3 osoitetaan, ja selvitysalueen osoittamisen on katsottava perustuvan EAH -alueen osoittamiseen, ei selvitysalueenkaan esittäminen maakuntakaavassa voi riittäviin tutkimuksiin ja selvityksiin perustua.
- 3) Opas 6, "Maakuntakaavan sisältö ja esitystapa", s. 92, Kokonaismaakuntakaava, toteaa: *"Käsittelemättömät alueidenkäyttökysymykset on tällöin tuotava selvästi esille, jotta kaavan ohjausvaikutuksen kattavuudesta ei ole epäselvyyttä."*

Sama opas, s. 93, Maakuntakaavan laatiminen vaiheittain tai osa-alueittain, toteaa: *"Vaihekaavan sisältörajoituksen tulee olla selkeä ja sen tulee käydä aina selvästi ilmi kaava-asiakirjoista."*

Opas 9, "Valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden soveltaminen kaavoituksessa", s. 26, toteaa: *"Lisäksi laadittaessa kaavoja vaiheittain tai osa-alueittain tuodaan valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden käsittelemättömät asiakokonaisuudet selkeästi esille kaava-asiakirjoissa, jotta kaavan ohjausvaikutuksen kattavuudesta ei jäisi*

epäselvyyttä."

Kainuun maakuntakaavassa ei tuoda valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden käsittelemätöntä ja vaihekaavaan jäävää ”*puolustusvoimien ampuma- ja harjoitustoimintaan Kainuussa liittyvät alueidenkäyttöratkaisut*” -asiakokonaisuutta, mukaanlukien selvitysalueen alueidenkäyttöratkaisu, eikä sen sisältörajausta ollenkaan esille. Kainuun maakuntakaavasta voi siten saada virheellisen käsityksen kaavan ohjausvaikutuksesta koskien selvitysalueita, sen vaikutuksia ja sen vaihtoehtoisia ratkaisuja.

- 4) Koska Kainuun maakuntakaavassa ei tuoda selvästi esille käsittelemättömiä alueidenkäyttökysymyksiä, jotka ovat merkittäviä ja oleellisesti liittyvät esimerkiksi ympäristövaikutusten välityksellä kaavan muuhun sisältöön, on sitäkin pidettävä vaihekaavana. Kainuun maakuntakaavassa esitty Vuosangan selvitysalue yhdessä niitä koskevan kaavamääräyksen kanssa ohjaavat ja ennakoivat toisen vaihekaavan ratkaisuja, joten selvitysalueita koskeva kaavamerkintä ja -määräys on poistettava kokonaan siitäkin syystä maakuntakaavasta.
- 5) Ajatus jättää asioita Kainuun kokonaismaakuntakaavasta vaihekaavaan on esitetty ensimmäisen kerran viimeistään maakuntakaavan viranomaisneuvottelussa joulukuussa 2006. Silloin puolustusvoimien toimintaan liittyvistä asioista olivat esillä ehkä lähinnä puolustusvoimien toiminta Vuosangassa ja silloisen kaavaehdotuksen esittämän EAH-L -alueen esittäminen selvitysalueena.

Kainuun maakuntahallitus päätti 23.4.2007: ”Kainuun maakuntakaava on valmistunut. Maakuntakaavaprosessin aikana on tullut esille mm. puolustusvoimien esittämään Vuosangan ampuma- ja harjoitusalueen laajentamistarpeeseen liittyviä epävarmuustekijöitä, jotka eivät ole mahdollistaneet alueidenkäyttöratkaisun tekemistä maakuntakaavaa laadittaessa. Maankäyttö- ja rakennuslain 27 §:n mukaan maakuntakaava voidaan laatia myös vaiheittain tai osa-alueittain.”

Vaihekaavan käynnistämispäätös tehtiin samassa Kainuun maakuntahallituksen kokouksessa 23.4.2007, jossa maakuntahallitus päätti esittää maakuntakaavan maakuntavaltuuston hyväksyttäväksi. Molemmat päätösesitykset olivat maakuntahallituksen kyseisen kokouksen esityslistalla. Maakuntahallitus päätti maakuntakaavapäätöksensä tehdessään tosiasiallisesti jättää maakuntakaavasta vaihekaavaan ”*puolustusvoimien ampuma- ja harjoitustoimintaan Kainuussa liittyvät alueidenkäyttöratkaisut*” -asiakokonaisuuden. Sen on katsottava tarkoittavan laajempaa asiakokonaisuutta kuin Vuosangan selvitysalue.

Päätös esittää vaihekaavaan jätettävä puolustusvoimien toimintoja koskeva asiakokonaisuus maakuntahallitukselle laajempana kuin pelkkänä Vuosangan selvitysalueena on tehty jo maakuntakaavan valmisteluvaiheessa, joten tuon maakuntakaavassa käsittelemättömän alueidenkäyttökysymyksen sisältörajaus oli kuntayhtymän ja maakuntahallituksen jäsenten tiedossa jo ennen maakuntahallituksen kyseistä kokousta. Maakuntahallitus olisi myös halutessaan voinut käsitellä maakuntakaavan sisältörajausasia vielä vaikkapa kokouksessaan 7.5., jonka se piti ennen samana päivänä pidettyä maakuntavaltuuston kokousta. Koska sisältörajaus oli tiedossa hyvissä ajoin, ei aikataulusyistäkään ollut olemassa perusteita jättää sisältörajausta pois maakuntakaavasta.

- 6) Kainuun maakuntakaavassa esitetty Vuosangan selvitysalue ei perustu rakennuslain edellyttämiin riittäviin tutkimuksiin ja selvityksiin.

3.1.2 Vaatimus 2 ja sen peruste

EAH -aluetta (Vuosangan ampuma- ja harjoitusalue) koskeva kaavamerkintä on poistettava ja kaavamääräys korjattava siltä osin kuin ne ovat päällekkäisiä kansainvälisen Oulu–Kajaani–Arkangel -käytävän kaavamerkinnän ja -määräyksen kanssa.

- 1) Ympäristöministeriön Opas 9, s. 31, toteaa: "*Valtakunnallisissa alueidenkäyttötavoitteissa painotetaan olemassa olevien valtakunnallisesti merkittävien yhteysverkostojen kehittämismahdollisuuksien turvaamista ja niiden ensisijaisuutta. ... Tavoitteen mukaisilla muilla valtakunnallisesti merkittävillä väylillä tarkoitetaan esimerkiksi ..., virallisiin rajanylityspaikkoihin johtavia maanteitä...*"

Kainuun maakuntakaavassa esitetyn valtakunnallisesti tärkeän kansainvälisen Oulu–Kajaani–Arkangel -käytävän (Oulu-Kajaani-Vartius -käytävän) maankäytön suunnittelussa on kaavamääräyksen mukaan otettava huomioon rajoitukset ympäröivälle maankäytölle. EAH -alue työntyy kyseisen käytävän päälle yli sen puolivälin. EAH -alueen kyseisen osan vahvistaminen estäisi valtakunnallisiin alueidenkäyttötavoitteisiin perustuvan valtakunnallisesti tärkeän ja kansainvälisen liikennekäytävän kehittämismahdollisuuksien turvaamisen ja sen ensisijaisuuden painottamisen.

- 2) Sama opas, s. 38, toteaa: "*Erityisesti on tarpeen tuoda esille mahdollisten eri valtakunnallisia alueidenkäyttötavoitteita koskevien ristiriitojen käsittely ja tehdyn ratkaisun perustelut tältä osin.*" Kainuun maakuntakaavassa ei ole tuotu esille valtakunnallisia alueidenkäyttötavoitteita koskevien ristiriitojen käsittelyä kyseisessä asiassa eikä tehdyn ratkaisun perusteluja siltä osin.

3.1.3 Vaatimus 3 ja sen peruste

EAH-aluetta (Vuosangan ampuma- ja harjoitusalue) koskeva kaavamerkintä ja -määräys on poistettava kokonaan.

- 1) Vuosangan harjoitusaluetta ja siihen sisältyvää maalialuetta laajennettiin vuoden 2000 alussa vuonna 1999 päättyneen YVA -tarveharkinnan jälkeen ja sen perusteella. Liitämme oheen kopiot saamistamme kyseiseen YVA -tarveharkintaan liittyvistä asiakirjoista (Liite 1). Liitämme oheen myös kyseisistä asiakirjoista laatimamme kommenttimuistion (Liite 2). Ne kaikki liittyvät kahteen laajentamistoimenpiteeseen:
 - a. YVA -tarveharkintaan perustuneeseen Vuosangan harjoitusalueen laajentamiseen ja
 - b. YVA -tarveharkintaan perustuneeseen Vuosangan harjoitusalueen maalialueen laajentamiseen ja siellä suoritettuihin puuston poistoihin sekä maankäyttömuodon muutokseen. Se Kainuun maakuntakaavassa osoitetun EAH -alueen osa, joka oli puolustusvoimien käytössä ennen YVA -tarveharkintaan perustunutta harjoitusalueen laajennusta, sisältää suurimman osan ns. maalialueesta.

Mainittujen YVA -asiakirjojen ja niistä laatimamme kommenttimuistion perusteella on kyseisen YVA -tarveharkinnan katsottava perustuneen merkittävilta osin niin puutteellisiin ja virheellisiin tietoihin ja muihin siinä määrin kyseenalaisiin seikkoihin,

että YVA -tarveharkinnan lopputulos oli todennäköisesti väärä. YVA -harkintaan liittyvistä epäselvyyksistä seuraa, että puolustusvoimien nykyisen Vuosangan harjoitusalueen (Kainuun maakuntakaavaan merkityn Vuosangan EAH -alueen) alue ja rajat eivät todennäköisesti perustu lainmukaiseen päätökseen.

Kainuun maakunta -kuntayhtymällä on ollut maakuntakaavaa valmistellessaan riittävät mahdollisuudet selvittää asiaa, jotta se olisi voinut todeta kyseiseen harjoitusalueen laajentamiseen ja sen uusiin rajoihin liittyvän vakavia epäselvyyksiä. Voidaan olettaa, että asia oli viranomaisyhteistyön ansiosta Kainuun maakunta -kuntayhtymän tiedossa hyvissä ajoin maakuntakaavaa valmisteltaessa. Lisäksi suurin osa liitteessä esitetyistä YVA -asiakirjoista ja myös niistä laatimamme silloinen kommentointiversio olivat Kainuun maakunta -kuntayhtymän suunnittelujohtajan tiedossa jo maakuntakaavan valmisteluvaiheessa yhdistyksemme hänelle toimittamina pyynnöllä ottaa ne maakuntakaavavalmistelussa huomioon.

Jo yllä esitetyn perusteella on katsottava että Vuosangan EAH-alueen esittäminen Kainuun maakuntakaavassa ei perustu riittäviin selvityksiin

- 2) Kainuun ympäristökeskus teki Vuosankaa koskevan ympäristölupatarveharkinnan ilmoittaen Kainuun Prikaatille 16.12.2002, ettei ympäristölupaa puolustusvoimien Vuosangan toimintaan tarvita.

Tarveharkinta perustui puutteellisia ja vääriä tietoja sisältäneeseen Kainuun Prikaatin 25.2.2002 tekemään ympäristönsuojelulainsäädännön voimaantulon jälkeen annetun lain (113/2000) 6 §:n mukaiseen ilmoitukseen, jonka on katsottava johtaneen todennäköisesti väärään ympäristölupatarveharkinnan lopputulokseen. On katsottava että lainmukaisesti toteutetun ilmoitusmenettelyn ja siihen perustuneen ympäristölupatarveharkinnan seurauksena olisi puolustusvoimat todennäköisesti tulleet velvoitettua hakemaan Vuosangan toimintaansa ympäristölupa. Se olisi mahdollisesti edellyttänyt harjoitusalueen (joka oli silloin sama alue kuin Kainuun maakuntakaavassa osoitettu EAH -alue) rajojen muuttamista. Todennäköinen ympäristölupavelvoite on keskeytyttä edelleen olemassa.

Kainuun maakunta -kuntayhtymällä on ollut maakuntakaavaa valmistellessaan riittävät mahdollisuudet selvittää asiaa, jotta se olisi voinut todeta tämänkin EAH -alueeseen liittyvän epäselvyyden.

Myös tästä syystä on katsottava, ettei Vuosangan EAH-alueen esittäminen Kainuun maakuntakaavassa perustu riittäviin selvityksiin.

Mitä tulee ympäristöluvittamisen tarpeeseen Vuosangan harjoitusalueella, toteamme lisäksi seuraavaa:

Ympäristönsuojeluasetuksessa, 6 §, Alueellisessa ympäristökeskuksessa käsiteltävät lupa-asiat, säädetään:

”Alueellinen ympäristökeskus ratkaisee seuraavien ympäristönsuojelulain 28 §:n 2 momentissa sekä tämän asetuksen 1 §:ssä tarkoitettujen toimintojen ympäristölupa-asiat, jollei ympäristönsuojelulain 31 §:n 1 momentista tai edellä 5 §:stä muuta johdu:

12) jäte- ja vesihuolto:

a) kaatopaikka...”

Samassa asetuksessa, 41 §, Luvan hakeminen viimeistään 31 päivänä joulukuuta 2002, säädetään:

”... Kaatopaikkaa varten ... on haettava ympäristölupaa viimeistään 31 päivänä joulukuuta 2002 mennessä, jos siihen ei ole myönnetty ympäristölupaa 1 päivän lokakuuta 1997 jälkeen.”

Vuosangan harjoitusalueella on Jussinlampien takamaastossa kaatopaikka Yli-Salmiseen vetensä laskevan lammen välittömällä ranta-alueella. Kaatopaikka on ollut siinä ilmeisesti kauan. Kaatopaikan päälle on ajettu jossain vaiheessa maa-aineksia siten, että kaatopaikan kohdalla on sen yli kulkeva muuten kapea tie(ura) levitetty ehkä jopa 20 metrin levyiseksi. Tien maa-ainesten seasta pilkistää kaatopaikkajätettä. Näyttää että kaatopaikan lampeen viettävää useita kymmeniä metrejä pitkää penkerettä on pyritty peittämään suhteellisen äskettäin maa-aineksilla ja puiden kannoilla. Penkereessä on näkyvillä mm. rakennusjätettä, romua, muovia, kranaattijätettä sekä mahdollisesti kreosotilla kyllästettyjä ratapölkkyjä.

- 3) Maakuntakaavaa laadittaessa tulee huomioida rakennuslain 9 §:n ja 28 §:n tarkoittamasti ratkaisuvaihtoehdot. Vain vaihtoehdot riittävästi selvittäen ja vertaillen voidaan varmistaa valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden toteutuminen. Kainuun maakuntakaavassa ei ole riittävästi esitetty eri vaihtoehtojen arvioimiseksi tarpeellisia tietoja koskien puolustusvoimien harjoitusalueita, mukaanlukien Vuosangan harjoitusalue. Tästäkään syystä ei Vuosangan EAH -alueen esittäminen maakuntakaavassa perustu rakennuslain edellyttämiin riittäviin tutkimuksiin ja selvityksiin.

Oheistamme Kuhmon Vuosankaseminaarissa 18.6.2006 kyläyhdistyksemme esittämään puheenvuoroon perustuvan vertailumme Vuosangan harjoitusalueen erääksi vaihtoehdoksi ehdottamamme laajennetun Kainuun Prikaatin lähiharjoitusalueen ja Vuosangan alueen välillä (Liite 3). Esittämämme vertailu osoittaa omalta osaltaan riittävän selvästi, että vaihtoehtojen selvittämiseen on katsottava olleen ja olevan riittävät ja ilmeiset perusteet. Kainuun maakunta -kuntayhtymällä on ollut maakuntakaavaa valmistellessaan riittävät mahdollisuudet selvittää asiaa, jotta se olisi voinut todeta rakennuslain tarkoittamien vaihtoehtojen selvittämisen olevan välttämätöntä.

Viittaamme edellä mainittuun vaihtoehtojen vertailuumme käsitellessämme seuraavassa eräitä valtakunnallisia alueidenkäyttötavoitteita ja muita olennaisia seikkoja ja niiden huomioonottamista Vuosangan harjoitusaluetta koskien:

- a. Ympäristöministeriön Opas 9, "Valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden soveltaminen kaavoituksessa", s. 21, toteaa periaatteellisista linjauksista: *"Elinympäristöjen toimivuutta ja taloudellisuutta edistetään hyödyntämällä olemassa olevaa yhdyskuntarakennetta ja eheyttämällä taajamia. Taajamia eheyttäessä parannetaan elinympäristön laatua."*

Ympäristöministeriön sektoriraportti, Ilmasto- ja energiastrategian päivitys 2003-2004, s. 61, Viimeaikainen kehityssuunta, toteaa: *"Yhdyskuntarakenteen eheyttäminen on jo vuosia ollut keskeinen maankäytön suunnittelua ohjaava strateginen tavoite niin lainsäädännössä, valtakunnallisissa alueidenkäyttötavoitteissa kuin muussa ohjaustoiminnassa. Eheytyksen tavoite on kirjattu myös ympäristöministeriön strategiaan ja ministeriön toiminta- ja taloussuunnitelmaan. Se on tavoitteena kaikilla kaavatasoilla eli maakunta-, yleis- ja asemakaavoituksessa."*

Sama sektoriraportti, s. 63, Toimenpiteet, toteaa: *"Koska yhdyskuntarakenteen eheyttäminen on alueidenkäytön ohjauksen kaikkien toimenpiteiden pääasiallinen tavoite, työryhmän suosituksiksi nostamissa aihekokonaisuuksissa toistuu jo meneillään olevat toimenpiteet eivätkä ne näin ollen ole uusia toimenpiteitä: ... Ohjataan kunta- ja maakuntakaavoitusta maankäyttö- ja rakennuslain*

tavoitteiden saavuttamiseksi (eheyttäminen, liikennesuoritteiden vähentäminen ja energiantuotannon tehokkuus)."

Valtioneuvosto antoi eduskunnalle 24. päivänä marraskuuta 2005 selonteon koskien kansallista energia- ja ilmastostrategiaa ja tammikuussa 2005 julkaisi MMM julkaisun 1/2005 koskien ilmastonmuutoksen kansallista sopeutumisstrategiaa. Koska Kainuun maakuntakaavan hyväksymistä koskeva päätös on tehty maakuntavaltuustossa sekä selonteon että MMM:n julkaisun jälkeen, tulee niitäkin käyttää maakuntakaavan lainmukaisuuden arvioinnin perusteina. Erityisesti on arvioitava ovatko maakuntakaavassa puolustusvoimien harjoitusaluevaihtoehdoista esitetyt selvitykset riittäviä, jotta maakuntakaavassa voidaan katsoa otetun riittävästi huomioon kyseisissä selonteossa ja julkaisussa käsitellyt valtakunnallisiin alueidekäyttötavoitteisiin sisältyvät tavoitteet mukaanlukien yhdyskuntien eheyttämis-, energiankulutus- ja päästötavoitteet.

Tätä keskeistä maakuntakaavoituskysymystä, yhdyskuntien eheyttämis-, energiankulutus- ja päästötavoitteita, käsitellään laajalti mm. lukuisissa ympäristöministeriön julkaisuissa, joten Kainuun maakunta -kuntayhtymällä on ollut maakuntakaavaa valmistellessaan riittävät mahdollisuudet ottaa asia huomioon.

Vuosangan EAH -alueen esittäminen Kainuun maakuntakaavassa ei perustu riittäviin tutkimuksiin ja selvityksiin, jotta edellä tarkoitettut valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet toteutuisivat.

- b. Opas 9, s. 31, toteaa: "*Valtakunnallisissa alueidenkäyttötavoitteissa painotetaan olemassa olevien valtakunnallisesti merkittävien yhteysverkostojen kehittämismahdollisuuksien turvaamista ja niiden ensisijaisuutta. ... Tavoitteen mukaisilla muilla valtakunnallisesti merkittävillä väylillä tarkoitetaan esimerkiksi ..., virallisiin rajanylityspaikkoihin johtavia maanteitä...*"

Kainuun maakuntakaavassa esitetyn valtakunnallisesti tärkeän kansainvälisen Oulu–Kajaani–Arkangel -käytävän (Oulu–Kajaani–Vartius -käytävän) maankäytön suunnittelussa on kaavamääräyksen mukaan otettava huomioon rajoitukset ympäröivälle maankäytölle. EAH -alue työntyy kyseisen käytävän päälle yli sen puolivälin. EAH -alueen kyseisen osan vahvistaminen estäisi valtakunnallisiin alueidenkäyttötavoitteisiin perustuvan valtakunnallisesti tärkeän ja kansainvälisen liikennekäytävän kehittämismahdollisuuksien turvaamisen ja sen ensisijaisuuden painottamisen.

Sama opas, s. 38, toteaa: "*Erityisesti on tarpeen tuoda esille mahdollisten eri valtakunnallisia alueidenkäyttötavoitteita koskevien ristiriitojen käsittely ja tehdyn ratkaisun perustelut tältä osin.*" Kainuun maakuntakaavassa ei ole tuotu esille valtakunnallisia alueidenkäyttötavoitteita koskevien ristiriitojen käsittelyä kyseisessä asiassa eikä tehdyn ratkaisun perusteluja siltä osin.

- c. Opas 9, s. 14, toteaa: "*Alueidenkäytössä on otettava huomioon pohja- ja pintavesien suojelutarve ja käyttötarpeet.*" Kainuun maakuntakaavassa on esitetty Vuosangan harjoitusalueen eteläosassa sijaitsevan Huuhilovaara-Honkivaaran tärkeä pohjavesialue ja itäosassa sijaitsevan Tulikankaan tärkeä pohjavesialue, josta osa ehkä vielä sijaitsee harjoitusalueen maalialueella. Tulikankaan pohjavesialueella sen eteläreunassa juuri Vuosangan harjoitusalueen rajan sisäpuolella on runsastuottoinen peruskarttaan merkitsemätön Niskajokeen vetensä laskeva lähde. Siitä vajaan kilometrin päässä koilliseen Pienen Tulilammen itäpuolella on usean aarin laajuinen erittäin runsastuottoinen

Kuivajärveen laskeva lähde. Niistä kumpikin saattaisi soveltua hyvin Ylä-Vieksin kunnallisen vedenottamon käyttöön, jos Autiokankaan ottamon toiminta ei jostain syystä enää tulisi kyseeseen tai sen tuotto ei riittäisi.

Kuten edellä kohdassa 2) on esitetty, Vuosangan harjoitusalueella on todennäköisesti välitöntä ja jatkuvaa vesistön pilaantumisvaaraa aiheuttava kaatopaikka.

Ympäristönsuojelulaki 28 §, Yleinen luvanvaraisuus, säättää: "*Ympäristölupa on lisäksi oltava: 1) toimintaan, josta saattaa aiheutua vesistön pilaantumista eikä kyse ole vesilain 1 luvun 19 §:ssä tarkoitettusta toiminnasta*". Tiedossamme ei ole, että Vuosangan harjoitusalueella olisi tehty tutkimuksia ja selvityksiä koskien puolustusvoimien toiminnan aiheuttamaa vesien pilaantumisvaaraa erityisesti johtuen alueen kallio- ja maaperän laadusta. Merkittävä osa maakuntakaavassa esitetystä EAH -alueesta ja varsinkin maalialueesta kuuluu Suomussalmi-Kuhmon vihreäkivivyöhykkeeseen, joka sisältää muun muassa raskasmetalleja.

Mainittuun tutkimattomaan asiaan soveltuu myös vesilain 15 §, jossa on säädetty: "*... ei saa ... ryhtyä ... maalla muuhun toimenpiteeseen siten, että siitä tai sen seurauksena voi aiheutua sellainen ... vesiympäristön muutos, joka 1) aiheuttaa vahinkoa tai haittaa toisen vesialueelle ...; ...3) melkoisesti vähentää ... vesistön käyttökelpoisuutta vedenhankintaan ...; 5) aiheuttaa vaaraa terveydelle ...*"

Kainuun maakuntakaavaa laadittaessa olisi tullut huolehtia siitä, että alueiden käyttö maakuntakaavassa osoitetuilla Vuosangan harjoitusalueeseen liittyvillä pohja- ja pintavesialueilla ja niiden valuma- ja keräytymäalueilla ei uhkaa vesivarojen laatua. Vuosangan alueen vesien suojele- ja käyttötarpeita arvioitaessa olisi tullut huomioida myöskin:

- Ympäristönsuojeluasetuksen muuttamisesta annetun asetuksen 889/2006 Liite 1:n soveltuminen. Liitteessä luetellaan aineet, joiden päästöt vesiin ovat ympäristöluvanvaraisia.
- Vesihuoltolain 119/2001 säännökset sovellettuina Ylä-Vieksin vesihuollon kehittämiseen ja järjestämiseen.

Vuosangan EAH -alueen esittäminen Kainuun maakuntakaavassa ei ota huomioon pohja- ja pintavesien suojelutarvetta eikä käyttötarpeita.

- d. Opas 9, s. 47, toteaa: "*Tavoitteen mukaan alueidenkäytössä on varmistettava valtakunnallisesti merkittävien kulttuuri- ja luonnonperinnön arvojen säilyminen. ...Tällä hetkellä luonnonperintöä koskevia valtioneuvoston päätöksiä ovat valtakunnalliset suojeluohjelmat, joiden alueista suuri osa on sisällytetty myös valtioneuvoston hyväksymään Natura-2000 -verkostoon.*" Vuosangan harjoitusalueella sijaitsevan Rimpisuon Natura-2000 -alueen valuma-alueeseen saattaa kuulua sellaisia alueita, joilla tapahtuva toiminta vaarantaa Rimpisuon luonnonperinnön arvojen säilymistä. EU:n vesipuitedirektiivi on otettava huomioon myös maakuntakaavoituksessa. Vuosangan EAH -alueen esittäminen Kainuun maakuntakaavassa ei perustu riittäviin selvityksiin koskien Rimpisuon valtakunnallisesti merkittävien luonnonperinnön arvojen säilymistä.

Alla kohdassa f. esitetty tulee ottaa huomioon luonnonperintöä koskevissa päätöksissä. Siinä kuvattu alue ulottuu edellä mainitun Natura-2000 -alueen ulkopuolelle ja "*voisi olla laajempikin*".

- e. Sama opas, s. 19, toteaa: "*Alueidenkäytön suunnittelussa on otettava huomioon maa- ja kallioperän soveltuvuus suunniteltuun käyttöön.*" Vuosangan EAH -alueen esittäminen Kainuun maakuntakaavassa ei perustu riittäviin selvityksiin koskien Vuosangan EAH -alueen ja sen maaliialueen itäosien sijaintia mm. nikkeliä sisältävällä vihreäkivivyöhykkeellä.
- f. Loppuraportissa, SY14/2007, kesäkuu 2007, Valtakunnallisesti arvokkaat moreenimuodostumat, takakansi, todetaan: "*Moreenimuodostumista löytyy sellaista luonnon geologista, biologista ja maisemallista monimuotoisuutta, jolla suojeluarvojen kannalta on huomattavaa merkitystä.*"

Samassa loppuraportissa, DVD-aineisto, kohdekuvaukset ja karttatulosteet, Valtakunnallisesti arvokkaat moreenimuodostumat Kainuun ympäristökeskuksen alueella, Latvalampien kumpumoreenialue, jossa kuvataan Vuosangan harjoitusalueella olevaa Latvalampien valtakunnallisesti arvokasta moreenimuodostumaa, todetaan: "*Latvalampien 1400 x 700 metrin kokoinen kumpumoreenialue sijoittuu Kuhmon kumpumoreenikentälle. ...Kohdealue on osa pitkää luode-kaakkosuuntaista kumpumoreenikaistaletta, joka sijoittuu matalaan, leveähkään murroslaaksopainanteeseen. Kaistaleen kummut lienevät pääosin syntyneet matalassa painanteessa olleen jäätikön osan sulaessa paikalleen, mutta sijainti suuntautuneiden selännemuotojen välissä voi myös viitata osin varhaisempaan subglasiaaliseen kerrostumiseen (vertaa MOR-Y12-055). ... Alueen rajaus on vaihtuva ja voisi olla laajempikin. ...Inventoitu alue sijoittuu lähes kokonaan Hevosshuuhdanpuron ja Honkivaaran Natura-alueelle (FI1200207)".*

Loppuraportti on julkaistu kesäkuussa 2007, josta syystä on ymmärrettävää, että valtakunnallisesti arvokasta Latvalampien moreenimuodostumaa ei esitetä Kainuun maakuntakaavassa. Kainuun maakuntakaava tulee täydentää siten, että siinä esitetään valtakunnallisesti arvokkaat moreenimuodostumat. Ne tulee ottaa huomioon myös vaihekaavassa.

- 4) Ylä-Vieksi on esitetty ranta-asumisen edistämisen kyläkohteena Oulu-Kajaani -kehittämisyöhyke, Maankäyttöstrategia 2025, (OuKa) -hankkeen karttaliitteessä. EAH -alueen esittäminen maakuntakaavassa vaikeuttaa tai tekee mahdottomaksi kyläkohteen suunnitellun kehittämisen.
- 5) Vuosangan harjoitusalue on keskeinen osa tärkeästä Suomen erityisvastuulla olevan metsäpeuran lisääntymis- ja talvehtimisalueesta. Metsäpeuran kanta Kuhmossa on taantunut voimakkaasti viime vuosituhannen vaihteesta lähtien, samalla kun Vuosangan harjoitusalueen melu- ja värinävaikutukset ovat merkittävästi lisääntyneet. Riittävien selvitysten ja tutkimusten puuttuessa ei voida sulkea pois sitä mahdollisuutta, että puolustusvoimien Vuosangan toiminta on saattanut merkittävästi vaikuttaa kannan taantumiseen. Jos niin olisi, puolustusvoimien toimintaa ja harjoitusaluetta Vuosangassa saattaa olla välttämätöntä rajoittaa.

Vuosangan EAH -alueen esittäminen Kainuun maakuntakaavassa ei perustu riittäviin tutkimuksiin ja selvityksiin myöskään koskien Suomen erityisvastuulla olevan metsäpeuran kannan taantumista.

- 6) Opas 6, "Maakuntakaavan sisältö ja esitystapa", s. 16, toteaa: "*...Maakuntasuunnitelma muodostaa siten keskeisen perustan voimassa olevien seutu- tai maakuntakaavojen ajantasaisuuden ja tarkistamistarpeiden arvioinnille. Se on myös keskeinen koko maakuntaa koskeva tausta-aineisto, jonka merkitys korostuu erityisesti silloin, kun maakuntakaava laaditaan vaiheittain tai osa-alueittain.*" Kainuun

maakuntasuunnitelmassa ei käsitellä Vuosangan "valtakunnallisesti tärkeää" harjoitusalueita millään tavalla, joten keskeinen tausta-aineisto puuttui Vuosangan harjoitusalueen osalta Kainuun maakuntakaavaa laadittaessa. Sen on katsottava merkittävästi heikentäneen perusteita Vuosangan EAH -alueen, kuten myös se -alueen, esittämiseksi maakuntakaavassa.

Vaatimusten 1 ja 3 vaihtoehtovaatimus: Siinä tapauksessa etteivät vaatimukset 1 ja 3 täytyisi, pyydetään ministeriötä jättämään Kainuun maakuntakaava kokonaan vahvistamatta, koska sitä Kainuun maakuntakaavaehdotusta, jonka hyväksymispäätöstä tämä valitus koskee, on silloin katsottava olennaisesti muutetun sen edellisen nähtävilläolon jälkeen.

3.1.4 Vaatimus 4 ja sen peruste

Ohjeellista ratalinjausta koskeva kaavamerkintä ja -määräys välillä Murtomäki-Talvivaara on muutettava.

- 1) Linjaus on tarkistettava vastaamaan valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden mukaista puolustusvoimien tarvetta sitä mahdollisuutta silmälläpitäen, että KaiPr:n lähiharjoitusalueen eteläpuolelle esitetään vaihekaavassa tai sitä myöhemmin puolustusvoimien ampuma- ja harjoitusalueita
- 2) Esitetty ohjeellinen ratalinjaus saattaa toteutuessaan estää valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden toteutumista. Ohjeellinen ratalinjaus ei siten perustu riittäviin tutkimuksiin ja selvityksiin.
- 3) Maakuntakaavan ohjausvaikutuksesta ei asiassa saa jäädä epäselvyyttä.
- 4) Ympäristöministeriön Opas 9, s. 38, toteaa: "*Eryyisesti on tarpeen tuoda esille mahdollisten eri valtakunnallisia alueidenkäyttötavoitteita koskevien ristiriitojen käsittely ja tehdyn ratkaisun perustelut tältä osin.*" Kainuun maakuntakaavassa ei ole tuotu esille valtakunnallisia alueidenkäyttötavoitteita koskevien ristiriitojen käsittelyä kyseisessä asiassa eikä tehdyn ratkaisun perusteluja siltä osin.

3.1.5 Vaatimus 5 ja sen peruste

Ohjeellista 110 kV:n pääsähköjohdon linjausta koskeva kaavamerkintä ja -määräys välillä Murtomäki-Talvivaara on poistettava kokonaan tai muutettava.

- 1) Linjaus on tarkistettava vastaamaan valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden mukaista puolustusvoimien tarvetta sitä mahdollisuutta silmälläpitäen, että KaiPr:n lähiharjoitusalueen eteläpuolelle esitetään vaihekaavassa tai sitä myöhemmin puolustusvoimien ampuma- ja harjoitusalueita
- 2) Esitetty ohjeellinen pääsähköjohto 110 kV saattaa toteutuessaan estää valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden toteutumista. Ohjeellinen 110 kV:n pääsähköjohdon linjaus ei siten kyseiseltä osin perustu riittäviin tutkimuksiin ja selvityksiin.

- 3) Kuhmon Vuosankaseminaarissa 18.6.2007 Kainuun maakunta -kuntayhtymän suunnittelujohtajan ilmoittaman tiedon mukaan kyseisen pääsähkötalon rakentamiseksi haettu rakennuslupa on myönnetty Kainuun maakuntakaavaehdotuksen ollessa vielä valmisteilla. Maakuntakaavassa kuitenkin esitetään pääsähkötalon ohjeellinen linjaus. Maakuntakaavan ohjausvaikutuksesta ei asiassa saa jäädä epäselvyyttä.
- 4) Ympäristöministeriön Opas 9, s. 38, toteaa: "*Eriyisesti on tarpeen tuoda esille mahdollisten eri valtakunnallisia alueidenkäyttötavoitteita koskevien ristiriitojen käsittely ja tehdyn ratkaisun perustelut tältä osin.*" Kainuun maakuntakaavassa ei ole tuotu esille valtakunnallisia alueidenkäyttötavoitteita koskevien ristiriitojen käsittelyä kyseisessä asiassa eikä tehdyn ratkaisun perusteluita siltä osin.

3.1.6 Vaatimus 6 ja sen peruste

Kainuun maakuntakaavassa tulee osoittaa pv -merkinnällä tärkeä Ylä-Vieksin kylän vedenhankintaan ja laajempaankin käyttöön soveltuva Tulikankaan pohjavesialue ja merkintää tulee käyttää myös saman alueen pintavesialueiden suojeluun.

- 1) Tulikankaan pohjavesialueella sen eteläreunassa juuri Vuosangan harjoitusalueen rajan sisäpuolella on runsastuottoinen peruskarttaan merkitsemätön Niskajokeen vetensä laskeva lähde. Siitä vajaan kilometrin päässä koilliseen Pienen Tulilammen itäpuolella on usean aarin laajuinen erittäin runsastuottoinen Kuivajärveen purona laskeva lähde. Puron virtaama saattaa olla tuhansia litroja minuutissa. Lähteistä kumpikin saattaisi soveltua hyvin Ylä-Vieksin alueen kunnallisen vedenottamon käyttöön, jos Autiokankaan ottamon toiminta ei jostain syystä enää tulisi kyseeseen tai sen tuotto ei riittäisi.
- 2) Toiminta tulee kyseisellä alueella suunnitella sellaiseksi, että pohjavettä vaarantavat onnettomuusriskit vähenevät. Vedenhankinnan kannalta tärkeitä luonnonolosuhteita ei saa vaarantaa.
- 3) Merkinnällä tulee otettua huomioon valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden edellyttämästi pohja- ja pintavesien suojelutarve ja käyttötarpeet.

3.2 Yleisempiä kysymyksiä koskevien vaatimusten perusteet

3.2.1 Vaatimus 7 ja sen peruste

Kaavaselostus on täydennettävä ja korjattava siten, että siitä selvästi käy ilmi onko kyseessä kokonaismaakuntakaava vai vaihekaava.

Ympäristöministeriön oppaassa "Maakuntakaavan sisältö ja esitystapa", 2002, s. 92, todetaan: "*Käytännön tilanteissa on mahdollista, että kokonaismaakuntakaavassa ei voida ratkaista täysin kattavasti maakunnan alueidenkäyttökysymyksiä esimerkiksi lähtötietoihin liittyvien puutteiden vuoksi. Käsittelemättömät alueidenkäyttökysymykset on tällöin tuotava selvästi esille, jotta kaavan ohjausvaikutuksen kattavuudesta ei ole epäselvyyttä. Kaavasta pois jätetyt alueidenkäyttökysymykset eivät kuitenkaan saa olla merkittäviä eivätkä oleellisesti liittyä esimerkiksi ympäristövaikutusten välityksellä kaavan muuhun sisältöön. Muussa tapauksessa kaavaa on pidettävä vaihekaavana.*" Ja edelleen, s. 93: "*Vaihekaavan sisältörajoituksen tulee olla selkeä ja sen tulee käydä aina selvästi ilmi kaava-asiakirjoista.*"

Ympäristöministeriön oppaassa "Osallistuminen ja vaikutusten arviointi maakuntakaavoituksessa", 2002, s. 23, sanotaan: *"Osallistumis- ja arviointisuunnitelma on virallinen asiakirja... Seuraavassa on esitetty lyhyesti osallistumis- ja arviointisuunnitelman sisältörunko. Siinä esitetyt asiat tulisi aina sisältyä osallistumis- ja arviointisuunnitelmaan... Todetaan erityisesti onko kysymys kokonaismaakuntakaavasta vaiko osa-aluetta, kuten kaupunkiseutua koskevasta maakuntakaavasta tai vaihekaavasta, joka koskee vain tiettyjä toimintoja."*

Kainuun maakuntakaavaan liittyvässä Osallistumis- ja arviointisuunnitelmassa todetaan (luku 4): *"Suunnittelun tuloksena syntyy kaikki maankäyttömuodot käsittävä ns. kokonaismaakuntakaava 2020."* Tämä on kaikki mitä asiasta sanotaan. Erityisesti Kainuun maakuntakaavaan liittyvässä kaavaselostuksessa ei kysymystä ollenkaan kommentoida. Vastaavasti ei myöskään kootusti ja selkeästi tuoda esille käsittelemättä jääneitä alueidenkäyttökysymyksiä eikä arvioida niiden merkittävyyttä. Esitystapa on liian ylimalkainen, jotta asianomaiset ja muut asiasta kiinnostuneet voisivat avoimeksi jääneitä kysymyksiä ja niiden ohjausvaikutusta kunnolla arvioida.

3.2.2 Vaatimus 8 ja sen peruste

Jos Kainuun maakuntakaavaa on pidettävä kokonaiskaavana, ja jos siinä on mahdollisesti jäänyt käsittelemättä alueidenkäyttökysymyksiä (myös muita kuin edellä vaatimuksessa 1 esillä olleeseen selvitysalueeseen liittyviä), nämä on asiakirjassa tuotava selvästi esille. Samalla on todettava, että nämä kysymykset eivät ole merkittäviä eivätkä oleellisesti liity kaavan muuhun sisältöön.

Perusteluna viittaamme kohdassa 3.2.1 esitettyyn.

3.2.3 Vaatimus 9 ja sen peruste

Kaavaselostus on täydennettävä ja korjattava siten, että siinä selvästi esitetään millä tavoin kaava vastaa Vuosangan ampuma- ja harjoitusalueeseen liittyvien maankäyttöhankkeiden osalta (myös yleisemmin) maankäyttö- ja rakennuslain sisältövaatimuksia.

Ympäristöministeriön oppaan "Maakuntakaavan sisältö ja esitystapa", 2002, s. 38, mukaisesti *"Maakuntakaavan sisältövaatimukset ovat oikeudellisesti sitovia ja niiden huomioon ottaminen kaavaa laadittaessa on sen vahvistamisen edellytys."* Saman oppaan, s. 114, mukaisesti *"Kaavaselostuksesta tulee käydä ilmi, millä tavoin kaava vastaa maankäyttö- ja rakennuslain sisältövaatimuksia."* Nämä sisältövaatimukset on esitetty maankäyttö- ja rakennuslain 28 §:ssä.

Kainuun maakuntakaavaan liittyvässä Kaavaselostuksessa esitetyt maankäyttöhankkeet luokitellaan 7 eri maankäyttöluokkaan kuuluvaksi. Otsikoiden mukaan nämä maankäyttöluokat yksi-yhteen vastaavat em. 28 §:ssä esitettyä 7-kohtaista tavoiteluetteloa. Kaavaselostuksessa Vuosangan ampuma- ja harjoitusalueeseen liittyvät maankäyttöratkaisut (EAH-alue ja Se-alue) esitetään "Elinkeinoelämän toimintaedellytykset" -nimiseen maankäyttöluokkaan kuuluvina, mitä vastaavana tavoitteena 28 §:ssä esitetään: *"Kaavaa laadittaessa on kiinnitettävä erityistä huomiota... 5) maakunnan elinkeinoelämän toimintaedellytyksiin..."*

Ympäristöministeriön oppaassa ”Maakuntakaavan sisältö ja esitystapa”, 2002, s. 16, todetaan: *”Maakuntasuunnitelma muodostaa siten keskeisen perustan maakuntakaavan laatimiselle. Se kytkee maakuntakaavan osaksi maakunnan strategista kehittämistä, osoittaa pitkän aikavälin kehittämistarpeita ja määrittää maakunnan kehittämisen tavoitteet maakuntakaavan lähtökohdaksi.”*

Kainuun maakuntasuunnitelmassa ei Vuosangan ampuma- ja harjoitusalueeseen liittyviä asioita tai hankkeita tuoda esille, ei elinkeinoelämän edistämisen kannalta eikä muuten. Toisaalta näitä hankkeita on perusteltu vetoamalla (ei kuitenkaan kovin selvästi itse kaavaselostuksessa) valtakunnallisiin alueidenkäyttötavoitteisiin, tosin näihinkin kovin epämääräisellä ja ylimalkaisella tavalla.

Ympäristöministeriön oppaassa ”Maakuntakaavan sisältö ja esitystapa”, 2002, s. 35, todetaan: *”Käytännössä valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet kuitenkin mahdollistavat maakuntatasolla yleensä useita eri ratkaisuvaihtoehtoja, mikä näin lisää mahdollisuuksia ottaa maakunnalliset ja seudulliset tavoitteet riittävässä määrin huomioon valtakunnallisten tavoitteiden rinnalla.”*

Hieman aiemmin samassa oppaassa, s. 33-34, todetaan: *”Maakuntakaavan pitkästä aikatähtäyksestä johtuen sen sisältöön liittyy useita epävarmuuksia. Osa niistä liittyy toteutukseen, osa toteutuksen sijaintiin... Sijainnin epävarmuus liittyy tilanteeseen, jossa maakuntakaavaa laadittaessa ite aluevaraustarve on tunnistettu mutta sen sijainti on maakuntakaavan yleispiirteisyyden huomioon ottaen tavanomaista epävarmempi. Tällaiseen tilanteeseen voidaan joutua esimerkiksi sen vuoksi, että suunnitellun alueiden käytön sijoittumisperusteisiin vaikuttavia yksityiskohtaisia tietoja ei ole voitu tai katsottu tarkoituksenmukaiseksi vielä maakuntavaiheessa selvittää.”*

Tässä tarkoitettunlaisia ”suunnitellun alueiden käytön sijoittumisperusteisiin vaikuttavia yksityiskohtaisia tietoja” ei selvästikään Vuosangan ampuma- ja harjoitusalueeseen liittyen ole haluttu tai voitu Kainuun maakuntakaavaan liittyvässä kaavaselostuksessa esittää. Asianomaisia ja muita asiasta kiinnostuneita on syytä informoida paremmin siitä, miten maankäyttö- ja rakennuslain edellyttämät sisältövaatimukset tältä osin toteutuvat.

Lisäperusteluna viittaamme Esko Niskasen (STAResearch) esitykseen Vuosanka-aiheisessa seminaarissa 18.6.2007 Kuhmossa (Liite 4).

3.2.4 Vaatimus 10 ja sen peruste

Kaavaselostus on täydennettävä ja korjattava siten, että siinä selvästi esitetään Vuosangan ampuma- ja harjoitusalueeseen liittyen tehty vaihtoehtojen vertailu. Vertailu tulee esittää siten, että siitä käy ilmi mitä vaihtoehtoja verrattiin, miten vertailu suoritettiin, mitkä olivat vertailun tulokset ja miten tuloksia käytettiin hyväksi kaavaratkaisua päätettäessä. Nämä asiat on esitettävä joko itse kaavaselostuksessa tai selostuksessa on mahdollisimman kattavasti ja riittävine viitetietoineen lueteltava tutkimukset, selvitykset ja muut tausta-asiakirjat, joista lukija voi tiedot saada. Vaihtoehtoisesti on selvästi todettava, että minkäänlaista vertailua ei ole tehty ja vertailun puuttumattomuus on myös perusteltava.

Perusteluna viittaamme Esko Niskasen (STAResearch) esitykseen Vuosanka-aiheisessa seminaarissa 18.6.2007 Kuhmossa (Liite 4).

3.2.5 Vaatimus 11 ja sen peruste

Kaavaselostus on täydennettävä ja korjattava siten että siinä esitetään yhteenveto Vuosangan ampuma- ja harjoitusalueeseen liittyen tehdyistä tutkimuksista ja selvityksistä (myös yleisemmin).

Maankäyttö- ja rakennusasetuksen 10§:ssä ("Kaavaselostus") edellytetään, että tällainen yhteenveto esitetään.

Ympäristöministeriön oppaassa "Maakuntakaavan sisältö ja esitystapa", 2002, s. 88-89, puolestaan todetaan: *"Maakuntakaavan tulee MRL 9 §:n mukaisesti perustua riittäviin tutkimuksiin ja selvityksiin, jotta kaavan toteutumisen vaikutukset voidaan tarpeellisessa määrin tunnistaa, ennakoida ja ottaa huomioon kaavaa laadittaessa, hyväksyttäessä ja vahvistettaessa... Laaditut selvitykset ovat tärkeä peruste kaavan lainmukaisuuden arvioinnille erityisesti maakuntakaavaa koskevien sisältövaatimusten näkökulmasta. Tästä syystä on tärkeätä, että maakuntakaavan perustana olevat selvitykset käyvät ilmi maakuntakaava-asiakirjoista ja että osallisella on niin halutessaan myös mahdollisuus niihin tutustua."*

Sama opas edelleen, s. 113-114: *"Seuraavassa tuodaan esille eräitä kaavaselostuksen laadinnassa huomioon otettavia näkökohtia, jotka ovat merkityksellisiä erityisesti kaavan lainmukaisuuden arvioinnin kannalta. Kaavan tulee MRL 9 §:n mukaisesti perustua riittäviin tutkimuksiin ja selvityksiin. Tämän arvioimiseksi on nämä tutkimukset ja selvitykset dokumentoitava riittävine viitetietoineen mahdollisimman kattavasti kaavaselostuksessa. Näiden selvitysten on myös oltava tarvittaessa osallisten saatavissa. Tutkimusten ja selvitysten keskeiset tulokset on syytä ilmaista joko kaavaselostuksessa tai sen liitteinä. Lisäksi on syytä selostaa käytetyt tiedonhankintamenetelmät ja lähteet sekä mahdolliset tietopuutteet tai tietoihin liittyvät epävarmuudet."*

3.2.6 Vaatimus 12 ja sen peruste

Kaavaselostus on on täydennettävä ja korjattava siten, että siinä ymmärrettävästi ja läpinäkyvästi esitetään suoritettujen vaikutusten arvioinnin menetelmä, suorittamistapa, tulokset ja tulosten käyttö kaavaratkaisun perusteena.

Perusteluna viittaamme Esko Niskasen (STAResearch) esitykseen Vuosanka-aiheisessa seminaarissa 18.6.2007 Kuhmossa (Liite 4).

3.2.7 Vaatimus 13 ja sen peruste

Kaavaselostus on korjattava ja täydennettävä siten, että siinä riittävän kattavasti ja riittävine viitetietoineen esitetään suunnittelun aikaiset asiakirjat.

Ympäristöministeriön oppaassa "Osallistuminen ja vaikutusten arviointi maakuntakaavoituksessa", 2002, s. 62, todetaan: *"On tärkeätä, että työn kestäessä laadituista asiakirjoista on jälkeenpäin mahdollista tunnistaa keskeiset päätöksentekovaiheet sekä kaavan suunnittelun kannalta keskeisten lähtökohtien ja vaihtoehtojen valintaperusteet. Sunnittelun aikaisia asiakirjoja ovat: - Työohjelma, - Osallistumis- ja arviointisuunnitelma, ... – Kaavan lähtökohdat ja tavoitteet, - Vaihtoehtoisten kaavaratkaisujen vertailu ja vaikutusten arviointi, ..."*

3.2.8 Vaatimus 14 ja sen peruste

Osallistumis- ja arviointisuunnitelma on korjattava ja täydennettävä siten, että asiakirjasta käyvät ilmi Vuosangan aluetta (ja myös yleisemmin) koskevat keskeiset selvitykset sekä miltä osin vaikutusten arviointi voidaan perustaa olemassa olevaan tietoon ja miltä osin tarvitaan uusia selvityksiä sekä mitkä ovat kaavan aiheuttamia keskeisiä vaikutuksia ja miten niitä on arvioitu.

Ympäristöministeriön oppaassa "Osallistuminen ja vaikutusten arviointi maakuntakaavoituksessa", 2002, s. 23, sanotaan: *"Osallistumis- ja arviointisuunnitelma on virallinen asiakirja... Siinä esitetään myös mitkä ovat kaavan aiheuttamia keskeisiä vaikutuksia ja miten niitä on tarkoitus arvioida."*

Edelleen, s. 23-24: *"Seuraavassa on esitetty lyhyesti osallistumis- ja arviointisuunnitelman sisältörunko. Siinä esitetyt asiat tulisi aina sisältyä osallistumis- ja arviointisuunnitelmaan... Selvitettävät vaikutukset ja vaikutusten arvioinnin menetelmät. Määritellään mitä vaikutuksia selvitetään. Esitetään aluetta koskevat keskeiset selvitykset sekä kerrotaan miltä osin vaikutusten arviointi voidaan perustaa pääosin jo olemassa olevaan tietoon ja miltä osin tarvitaan uusia selvityksiä. Selvitettävät vaikutukset voidaan luokitella MRL 1 §:n mukaisesti tai sitä tarkentaen. Kerrotaan missä vaiheissa, millä menetelmillä ja kuka vaikutukset selvittää. Kuvataan, miten osalliset voivat osallistua vaikutusten arviointiin kaavan laatimisen eri vaiheissa."*

Ja edelleen (s. 25-26): *"Eryyisesti seuraaviin asioihin tulisi kiinnittää huomiota: ... Selvitetäänkö kaikki olennaiset vaikutukset? Onko arvioinnin menetelmät esitetty?... Käytetäänkö arviointiin riittävää asiantuntemusta ja asianmukaisia menetelmiä?"*

Ja vielä kerran (s. 45): *"Osallistumis- ja arviointisuunnitelmassa esitetään mitä vaikutuksia arvioidaan ja miten arviointi suoritetaan..."*

Se tapa millä Kainuun maakuntakaavan liittyvässä Osallistumis- ja arviointisuunnitelmassa (versio 23.4.2007, luku 10) näistä asioista sanotaan on liian suppea ja ylimalkainen, jotta sen voitaisiin katsoa toteuttavan näitä ympäristöministeriön

oppaassaan antamia ohjeita maankäyttö- ja rakennuslain ja -asetuksen tulkitsemiseksi ja soveltamiseksi.

3.2.9 Vaatimus 15 ja sen peruste

Ympäristöministeriötä pyydetään vahvistuspäätöksen yhteydessä päättämään, että Kainuun maakuntakaava Vuosangan harjoitusalueella koskien tulee lainvoimaiseksi sen jälkeen, kun valitusaika korkeimpaan hallinto-oikeuteen on kulunut tai jos vahvistamispäätöksestä valitetaan, sen jälkeen kun korkein hallinto-oikeus on tehnyt päätöksensä.

Vuosangan harjoitusalueella koskevat edellä esitetyt seikat edellyttävät, että alueidenkäyttöratkaisu tulee lainvoimaiseksi vasta Vaatimusten 1-14 toteuduttua.

Kuhmossa 9. päivänä heinäkuuta 2007

Ylä-Vieksin kyläyhdistys ry

Eeva Kyllönen
puheenjohtaja